

Ko tēnei iwi ko ngā Kuru (Kurds), te tangata whenua o te Whenua Korukoru (Turkey). E ai ki ā rātou kōrero mai ki te Ahorangi, ki a Timoti Kāretu, ko rātou i tēnei whenua e noho ana i mua noa mai i te taenga mai o te iwi kua nui ake nei i a rātou i nāianei. E ai ki ngā tatauranga ko tōna 56 miriona te nui o ngā tāngata kei tēnei whenua e noho ana, ā, o roto mai i taua tokomaha ko tōna 15–16 miriona nō te iwi Kuru.

I aua rā ko Kurutanga (Kurdistan) te ingoa o te rohe i noho ai te nuinga o te iwi Kuru, engari ahakoa ko taua wāhi tonu te wāhi noho ai te nuinga o rātou, ko te ingoa Kurutanga kua whakakoretia. Ko te wāhi nei kei te uranga mai o te rā, ā, ko ngā whenua e rohe mai ana i reira, ko Rūhia ki te tai whakararo, ko Irāna (Iran), ko Irāki (Iraq) me Hiria (Syria) ki te tai whakarunga, ā, ki te torengitanga o te rā, ko Kirihi (Greece) me Purukāria (Bulgaria). Nā, ahakoa 15 miriona te nui o te iwi nei kei te Whenua Korukoru e noho ana, e paratī kē ana tā rātou noho i Irāna (2 miriona), i Irāki (5 miriona) me ētahi atu whenua pēnei i Hōrana, i Tiamana me Ingarangi.

Ahakoa kotahi tonu te whakaipurangi mai o te iwi nei me tō rātou reo, kāore tonu e mārama i ō konei te reo o ētahi o rātou nā te tikitiki kupu atu i te reo o te nuinga o ngā whenua e nohoia nei e rātou. Ki te āta mātaitia te āhua o tā rātou noho, ko aua mate e pā mai nei ki a tātou, e pā atu ana anō hoki ki a rātou. E whaioranga ai me mātua mātau rātou ki te reo o te iwi Korukoru, ā, ko tō rātou reo kāore i te paku arohia mai i roto i ngā kura, i hea noa nei rānei o ngā wāhi e noho nei rātou. Nā tēnei āhua, kua tīmata te ngaro haere o tō rātou reo, ā, pēnei i a tātou nei, ahakoa e kī ana ētahi he Kuru rātou, kāore kē i te mōhio ki te reo, ki ngā tikanga rānei a ō rātou tipuna. Kāore hoki te reo Kuru i paku āhukahuka atu ki tō te iwi Korukoru, nā reira tāmia ihotia ana, engari ko tōna pāharahatanga tērā, kāore kē he oranga mai.

Nā te pēneitia iho o rātou e ngā Korukoru ka tauri ngā Kuru ki ngā mahi e arohia mai ai ō rātou aureretanga, ā rātou inoi; katoa ngā mahi nei he nanakia ki tā tātou titiro, engari nā aua mahi i mōhioitia te mamae e haehae rā ki te tau o te ate. Katoa ngā mahi whakapātāritari, whakatumatuma nā te aha? Nā te aroha nui ki tō rātou reo me te kuika nui o te ngākau kia heke iho taua puiaki ki ngā whakapaparanga ka puta ki te whaiao, ki te ao mārama ā tōna wā. Ko te awhero nui o te iwi kia motuhake tā rātou nā tū i tō rātou anō rohe, engari kāore tērā whakaaro o rātou i te paku whakaaetia mai e te Kāwanatanga. Ko tā rātou kē, kia wawe tonu te kotahi o te reo, kia wawe anō hoki te rite o te iwi Kuru ki te iwi Korukoru.

Ko te whakatāuteute nui o te ngākau, ko te kaha o te ngaro o te reo i waenganui i te hunga taiohi. Ahakoa te mau o te reo i te wā i mua atu i te haerenga ki te kura, engari mutu rawa ake te kura kua kaha kē te riro i te reo Korukoru, ā, whakarērea ana tō rātou ake reo ki rahaki. Nā te rawakore, kāore i te taea e rātou tētahi whakahaere e ora tonu ai tō rātou reo, nā reira i pau ai i a mātou te roa o te wā e whakawhiti huatau ana, e tohetohe ana, e kimi ara ana e taea ai e rātou tā rātou e whai nei. Ko tā rātou he titiro mai ki a tātou me te tarahae mai anō ki ngā āhuatanga e taea ana e tātou, arā, ko te Kōhanga Reo tēnā, ko te Kura Kaupapa Māori tēnā, ko Te Taura Whiri i Te Reo Māori tēnā, ko te whawhai tonu a tātou ki ā tātou i pīrangi ai, i whakaaro ai e tika ana ki a tātou. Nā ēnei waimarietanga o tātou ki tā rātou mātakitaki mai e hēmanawa nei, e whanowhanoā nei, e puku nei ō rātou rae ki te arokore mai o te iwi Korukoru.

I pōwhiritia mai te Ahorangi he hiahia nō rātou ki te mōhio ki ngā āhuatanga e pā ana ki a tātou Māori nei, ki a mātou hoki, ki Te Taura Whiri, me ōna ritenga katoa. Mihi mai ana rātou mō te whakatūnga o mātou e tō tātou Kāwanatanga. Koirā te mihi nui, ko te riro kē mā te Kāwanatanga e kī, “Ae, e mana ana tēnei reo.”

## HE WĀNANGA TAKE PĀNUI

Hei whakamānawa i Te Tau Whakanui A Te Kotahitanga O Ngā Iwi O Te Ao I Te Āhei Ki Te Pānuī, Ki Te Tuhi, ka tū he hui atu i te 30 o Here-turi-kōkā ki te 5 o Mahuru 1990 i Te Kura Akoranga O Tāmaki-makau-rau. Ko te tino kaupapa o te hui ko ngā take e pā ana ki te āhei o te Māori, o ngā iwi rānei o Te Moana-nui-a-Kiwa ki te pānuī, ki te tuhituhi. Ko te hunga hiahia ki te whakaputa whakaaro ki te whakaminenga, ki te whakahaere wānanga whiriwhiri kaupapa e pā ana ki tēnei take, tae atu hoki ki te hunga e hiahia ana ki te whakarongo ki ngā kōrero, ki ngā whiriwhiri, e tonoa atu ana kia whakapā mai ki:

ILY Conference, Auckland College of Education  
Pouaka Motuhake (Symonds Street)  
TĀMAKI-MAKAU-RAU

## TE ĀHUA HOU O ARAHURA

Ā te wā e whakawhiti ai koe i te moana o Raukawa mā runga i te waka *Arahura*, tēnā koa, āta tirohia ngā pānuī tohutohu i ngā wāhi noho ai ngā pāhihi.

Kua whakaaritia e Te Rerewhenua O Aotearoa tā rātou tautoko i te kaupapa reo rua, i runga i tā rātou whakarite kia tuhia ētahi o ngā pānuī mō ngā pāhihi ki te reo Māori me te reo Pākehā me ngā whakaahua paku noa nei hei whakamārama pēnei i te *Paparabo Wakal/Car Deck*, *Whare Tūroro/Sick Bay*, *Puna Kōrero/Information Centre*, *Arawhata Whakarunga/Stairs Up*. I tua atu i ēnei, ko te pānuī pōwhiri i te tangata kia whakaeke me te tauira anō hoki o te waka kua tuhia ki ngā reo huhua noa, ā, ko te reo Māori tētahi o aua reo.